

การบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร Sustainability Management of Diamond Level Health Promoting Schools

กุลภากร ฮวดรักษา¹ และ มัทนา วังถนอมศักดิ์²

Kulphakorn Huadraksa¹ and Mattana Wangthanomsak²

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Educational Administration Department, Faculty of Education, Silpakorn University, Thailand

Corresponding Author, Email: ¹kulphakorn9@gmail.com

Retrieved: November 17, 2024; Revised: August 30, 2025; Accepted: August 31, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคตแบบชาติพันธุ์วรรณนา โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่โรงเรียนผ่านการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 2) กลุ่มครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 3) กลุ่มผู้ประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร มี 7 ด้าน 81 ประเด็น คือ 1) การมีวิสัยทัศน์บริหารความยั่งยืน ประกอบด้วย 12 ประเด็น 2) การประเมินความเสี่ยง ประกอบด้วย 12 ประเด็น 3) การวางแผนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 12 ประเด็น 4) การจัดการองค์กร ประกอบด้วย 12 ประเด็น 5) การดำเนินการตามแผน ประกอบด้วย 12 ประเด็น 6) การทบทวน ปรับปรุงและพัฒนา ประกอบด้วย 9 ประเด็น และ 7) การส่งเสริมเพื่อสร้างคามยั่งยืน ประกอบด้วย 12 ประเด็น

คำสำคัญ: การบริหารความยั่งยืน; โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

Abstract

The purpose of this research was to discover the sustainability management for diamond level health promoting schools by using the Ethnographic Futures Research (EFR) technique. The researcher interviewed 14 experts, divided into 3 groups: 1) school administrators from schools that have passed the diamond level health promoting school project assessment 2) teachers responsible for the diamond level health promoting school project and 3) assessor of the diamond level health promoting school project, using an unstructured interview.

The research findings revealed that: The sustainability management for diamond level health promoting schools comprises 7 components and 81 issues: 1) Vision of sustainability management 12 issues; 2) Risk assessment 12 issues; 3) Operational Planning 12 issues; 4) Organizational management 12 issues; 5) Implementation 12 issues; 6) Review, Improvement and Development 9 issues; And 7) Sustainability promotion 12 issues.

Keywords: Sustainability Management; Diamond Level Health Promoting School

บทนำ

การพัฒนาสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของเด็ก ถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยตามแนวทางเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 3 ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างหลักประกันสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีในทุกช่วงวัย อย่างไรก็ตาม แม้ความก้าวหน้าทางการแพทย์และเทคโนโลยีจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กไทย แต่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมยังคงส่งผลให้วิถีชีวิตของเด็กไทยเผชิญกับความเสี่ยงด้านสุขภาพ เช่น การขาดสารอาหารและความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) งานวิจัยในอดีต เช่น รายงานของ WHO (2017) ชี้ว่าเด็กที่มีสุขภาพและโภชนาการที่ดีจะมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตสูงขึ้น ซึ่งผลักดันให้องค์กรระดับโลก เช่น WHO, UNESCO และ WFP ร่วมมือกันส่งเสริมโครงการเพื่อพัฒนาสุขภาพในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ แม้ประเทศไทยจะมีนโยบายสนับสนุนโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตั้งแต่ปี 2541 และมีความก้าวหน้าด้านเกณฑ์การประเมิน (กรมอนามัย, 2563) แต่ยังพบช่องว่างในด้านการบูรณาการระบบการศึกษา สุขภาพ และโภชนาการให้เกิดผลยั่งยืน การศึกษาของ Brundtland Report (1987) เสนอแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งสามารถปรับใช้กับโรงเรียนเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรและกิจกรรมที่ส่งผลต่อสุขภาพของเด็ก

จากการสำรวจภาวะสุขภาพของนักเรียนในประเทศไทยสะท้อนถึงปัญหาสุขภาพที่ยังคงมีอยู่ในกลุ่มนักเรียน โดยเฉพาะในด้านการขาดการปฏิบัติตามสุขอนามัยพื้นฐาน เช่น การไม่ล้างมือก่อนรับประทานอาหารหรือหลังการใช้ส้วม รวมถึงพฤติกรรมการใช้สารเสพติด เช่น การสูบบุหรี่และบุหรี่ยาสูบ อีกทั้งยังพบปัญหาภาวะอ้วนในนักเรียนที่มีอัตราสูง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนอย่างจริงจังและเป็นระบบ การศึกษาการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยเฉพาะการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการบริหารจัดการที่มีเป้าหมายในการส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพโรงเรียนต้องมุ่งเน้น การบริหารที่สร้างนิสัยการดูแลสุขภาพที่ยั่งยืน เช่น การบูรณาการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในทุกมิติทั้งด้านการเรียนการสอนการออกกำลังกายและการควบคุมโภชนาการ พร้อมทั้งการเสริมสร้างความตระหนักรู้ให้กับนักเรียนและครูผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นการเรียนรู้ และการพัฒนาพฤติกรรมที่ยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรสามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืนและเกิดผลกระทบในเชิงบวกที่ต่อเนื่องในอนาคต ถือได้ว่าเป็นการเผชิญความท้าทายที่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่มีอยู่ของทรัพยากร บุคลากร ระยะเวลา และงบประมาณของภาคการศึกษา สาธารณสุขและท้องถิ่นเพื่อเป้าหมายสูงสุดในการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูประบบสุขภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยมีความตั้งใจที่จะศึกษาการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาหลักการและรูปแบบการบริหารที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งรูปแบบดังกล่าวหมายถึง แนวทาง กระบวนการ หรือวิธีการที่ช่วยส่งเสริมความต่อเนื่องและความยั่งยืนของโรงเรียนเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรถือเป็นต้นแบบที่สำคัญในการพัฒนาสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี และคุณภาพชีวิต ของนักเรียน บุคลากร และชุมชน การบริหารความยั่งยืนจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการรักษามาตรฐาน พัฒนาศักยภาพ และขยายผลสู่โรงเรียนอื่น ๆ ผลการวิจัยในครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อผู้บริหารและครูในการใช้เป็นแนวทางเพื่อรักษามาตรฐานและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานเพื่อให้โรงเรียนสามารถดำรงสถานการณ์เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ระดับเพชรได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรในประเทศไทย ซึ่งมีการพัฒนาเพื่อส่งเสริมสุขภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของนักเรียน โดยการประเมินและการรับรองจะพิจารณาจากการดำเนินงานใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ การดำเนินงานของโรงเรียน การดำเนินงานของนักเรียนแกนนำ และผลสำเร็จจากการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพของนักเรียน การศึกษาในพื้นที่นี้มีความสำคัญใน

บริบทของการพัฒนาโรงเรียนให้สามารถดำเนินการส่งเสริมสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยได้มีการจัดการทรัพยากรและกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของนักเรียนและชุมชน นักวิจัยได้มีประสบการณ์ในการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียนสุขภาพ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนเป้าหมายจากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน และเป็นการลงทุนในอนาคตของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ คือ การศึกษาการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เพื่อหาแนวทาง กระบวนการ หรือวิธีการที่ช่วยส่งเสริมความต่อเนื่องและความยั่งยืนในการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร การวิจัยนี้ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคตแบบชาติพันธุ์วรรณา (EFR: Ethnographic Futures Research) ซึ่งเหมาะสมในการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ผ่านการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างกับผู้บริหาร ครู ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้ประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้ได้มุมมองและข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางการบริหารความยั่งยืนในอนาคต การรวบรวมข้อมูลจะใช้เอกสารทางวิชาการ ตำรา และการสัมภาษณ์ที่มีความละเอียด ซึ่งจะช่วยให้การวิเคราะห์และตีความข้อมูลในเชิงระบบ เพื่อให้การวิจัยมีประสิทธิภาพ และสามารถเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพต่อไป

บทความวิจัยนี้เสนอแนวทาง กระบวนการ วิธีการ การบริหารที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการพัฒนาในระยะยาวไปใช้ในการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการบริหารที่ยั่งยืนในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ช่วยพัฒนาการบริหารและเสริมสร้างโครงการสุขภาพในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาโครงการด้านสุขภาพในระดับประเทศหรือชุมชนได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้บทความยังมีประโยชน์ในการเผยแพร่ข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กไทยผ่านโครงการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อให้เด็กไทยมีสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อทราบการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เพื่อให้การวิจัยนี้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัยและบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้วางแผนลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย โดยการศึกษาสภาวะการณ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ด้วยการศึกษาวิเคราะห์ แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากตำรา เอกสารทางวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาพัฒนาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และเสนอโครงร่างการวิจัย เพื่อขออนุมัติจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยใช้ EFR (Ethnographic Futures Research) ซึ่งสรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาตัวแปรการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ซึ่งมีความสำคัญ อย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมและเข้าใจบริบทที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย โดยผู้วิจัยได้

ดำเนินการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ เช่น ตำรา วารสารทางวิชาการ บทความวิจัย งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ และแนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ทำให้สามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 2 การกำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ที่โรงเรียนผ่านการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 2) กลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และ 3) กลุ่มผู้ประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยเรื่องการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่ผ่านการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 2) กลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และ 3) กลุ่มผู้ประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ตรงของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดโดยการเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดในขั้นตอนการตีความข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมและวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดเพื่อสร้างทฤษฎีที่สอดคล้องกับภาพอนาคตที่เป็นไปได้ จำแนกข้อมูลเชิงความคิดเห็น (Cognitive) และข้อมูลเชิงประเมิน (Evaluative) ตีความอย่างลึกซึ้งและสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยก่อนที่จะดำเนินการเขียนรายงานวิจัยเพื่อสรุปผลการศึกษาต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย และข้อเสนอแนะมาจัดทำรายงานการวิจัย และนำเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการให้ข้อเสนอแนะ และจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาลัทธิสุตปริยญาปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาต่อไป

การสร้างเครื่องมือวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ เช่น ตำรา วารสารทางวิชาการ บทความวิจัย งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ และแนวคิด ที่เกี่ยวกับ การบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เพื่อรวบรวมสาระัตถะความรู้ ที่สำคัญ นำไปสร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview)

เครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ดำเนินการทั้งแบบด้วยตนเอง และการสัมภาษณ์ผ่านทางโปรแกรม zoom

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการอ่านบันทึกการสัมภาษณ์หลายครั้ง เพื่อให้เห็นภาพรวมและค้นหาคำตอบที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกัน จากนั้นจัดกลุ่มคำตอบที่ได้ตามหัวข้อและพิจารณาว่าข้อมูลใดที่มีความสมบูรณ์และสามารถนำเสนอในผลการวิจัยได้ ในการค้นหาแบบแผนของคำตอบ ผู้วิจัยได้แยกข้อมูลตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแยกความเห็นของคนส่วนใหญ่ และความเห็นของคนส่วนน้อย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและสามารถเปรียบเทียบได้ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในสองกลุ่มที่เหลือจะทำเมื่อข้อมูลจากกลุ่มแรกมีความอิ่มตัวแล้ว และการสัมภาษณ์กลุ่มที่เหลือจะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูลที่ได้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะคำนึงถึงบริบทและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องการนำเสนอข้อมูลจะถูกจัดลำดับตามความสำคัญเพื่อให้สอดคล้อง

กับกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งจะส่งผลให้สามารถสร้างองค์ความรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับสภาพอนาคตที่เป็นไปได้

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า การบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ประกอบด้วย 7 ด้าน 81 ประเด็น ดังนี้

ด้าน	รายละเอียด	จำนวน (ประเด็น)
1	การมีวิสัยทัศน์บริหารความยั่งยืน	12
2	การประเมินความเสี่ยง	12
3	การวางแผนการดำเนินงาน	12
4	การจัดการองค์กร	12
5	การดำเนินการตามแผน	12
6	การทบทวน ปรับปรุงและพัฒนา	9
7	การส่งเสริมเพื่อสร้างความยั่งยืน	12

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ทั้ง 7 ด้าน 81 ประเด็น มีความเหมาะสม ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ต้องให้ความสำคัญกับการมีวิสัยทัศน์การบริหารความยั่งยืนเป็นอันดับแรก เพราะการที่ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ด้านการบริหารความยั่งยืน ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการที่จะดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรที่มีภาพความสำเร็จในอนาคตได้ หากผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ นโยบายการส่งเสริมสุขภาพที่ชัดเจน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาโรงเรียนสู่ความยั่งยืน พร้อมกับการสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณที่เพียงพอ มีการมอบหมายงาน ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรและนักเรียน รวมทั้งมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้เร็วมากยิ่งขึ้น และสิ่งที่ขาดไม่ได้ของการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร คือ ต้องมีการประเมินความเสี่ยงโดยการตรวจสอบ ประเมินโครงการหรือการดำเนินงานว่ามีการกำหนดวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง ด้านต่าง ๆ ของโครงการไว้แล้วหรือไม่ ซึ่งสิ่งนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรไปสู่ความยั่งยืนได้ ทั้งนี้โครงการต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปี จากนั้นนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงาน โดยมีการระดมความคิดเห็นที่มาจากความร่วมมือของคณะกรรมการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือเครือข่ายความร่วมมือต่าง ๆ ที่ได้มีการเสนอแนวทางในการพัฒนาโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการขับเคลื่อนโครงการไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งมีการจัดการองค์กรให้มีความชัดเจนในการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน คณะกรรมการดำเนินงาน คณะกรรมการดูแล กำกับ ติดตามโครงการ รวมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ชัดเจน มอบหมายให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยโรงเรียนมีคู่มือหรือแนวปฏิบัติให้คณะกรรมการแต่ละชุดไปศึกษาและดำเนินการให้เป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานตัวชี้วัดของโครงการ เพื่อให้เกิดการดำเนินการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้ง่ายยิ่งขึ้นและนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายของความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากนั้นต้องมีการดำเนินการตามแผน โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องนำเสนอวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนให้กับทีมงานและทุกฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วม มีการสื่อสารที่สร้างความเข้าใจได้ตรงกัน มี

การส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นความรับผิดชอบ เปิดกว้าง มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการและมีคณะกรรมการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนให้การขับเคลื่อนโครงการประสบความสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและชัดเจน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการขับเคลื่อนงานทั้งองค์กร ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีทักษะการสื่อสาร ส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมการทำงานที่ดีและสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการทำงานที่ดี สนับสนุนการทำงานเป็นทีม และมีการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรให้มีประสิทธิภาพ อีกหนึ่งกระบวนการที่มีความสำคัญและขาดไม่ได้ คือ การทบทวน ปรับปรุง และพัฒนา ซึ่งต้องมีเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพและประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานที่จะช่วยให้กระบวนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแผนที่กำหนดไว้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนสร้างความพึงพอใจต่อการบริหารงานที่สนองต่อความต้องการของทุกฝ่ายได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะการส่งเสริมเพื่อสร้างความยั่งยืนต้องมีการจัดทำโครงการและเสนอแผนปฏิบัติการประจำปี กำหนดแผนกลยุทธ์ระยะยาวในการพัฒนา คงสภาพและรักษามาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรที่ยั่งยืน มีกรรมการรับผิดชอบมาตรฐานตัวชี้วัดและมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางด้านสุขภาพที่จะลงไปสู่ตัวนักเรียนให้ได้รับการส่งเสริม พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข อย่างไรก็ตามการขาดทรัพยากรและการกำหนดกลยุทธ์ที่ไม่ชัดเจนอาจส่งผลเสียต่อกระบวนการพัฒนาได้ การจัดการความยั่งยืนซึ่งถือเป็นกุญแจสำคัญในการทำความสำเร็จและจัดการความยั่งยืนในระยะยาวและแนวคิดการคิดเชิงระบบยังสามารถเปิดโอกาสในการทำวิจัยและพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ ที่สามารถรองรับปัญหาความซับซ้อนของการจัดการความยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านการศึกษาและการพัฒนาผู้นำทางด้านนี้เพื่อให้สามารถเผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับนาวาซ และ โคซ (Nawaz and Koç) ที่ได้พัฒนากรอบโครงสร้างสำหรับการจัดการความยั่งยืน โดยอิงจากการตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการจัดการความยั่งยืน การประเมินอย่างครอบคลุมและแนวทางมาตรฐานสากลโดย Sustainability management system framework (SMSF) คือ แบบจำลองที่เชื่อมโยงกับแบบจำลอง PDCA (Plan-Do-Check-Act) ซึ่งสามารถนำไปใช้กับองค์กรที่หลากหลายได้วงจรของ SMSF ประกอบด้วยองค์ประกอบของระบบทั้ง 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) องค์กร/ผู้มีอำนาจตัดสินใจ 2) วิสัยทัศน์ ขอบข่าย และหลักการ 3) หลักเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงและวัตถุประสงค์ 4) การริเริ่มความยั่งยืนเพื่อลดความเสี่ยงขององค์กร 5) การเตรียมการและการจัดระเบียบ 6) การดำเนินการ ตรวจสอบ และวิเคราะห์ และ 7) การทบทวนและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การมีวิสัยทัศน์บริหารโรงเรียน การบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ด้านการมีวิสัยทัศน์บริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำองค์กรและการมีวิสัยทัศน์เป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ขั้นตอนอื่น ๆ ต่อไป เมื่อโรงเรียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรที่ชัดเจน การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนจะช่วยนำทางและสร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกในองค์กร ทุกคนสามารถเห็นภาพรวมของอนาคตที่องค์กรต้องการบรรลุและเข้าใจถึงหน้าที่และบทบาทของตนเองในการเดินทางสู่เป้าหมายนั้น ในการที่โรงเรียนมีการกำหนดกลยุทธ์ระยะยาว เป็นการแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นพัฒนาและรักษามาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และที่สำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ระยะยาวนี้ ควรได้รับการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง บุคลากร ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้มีแนวทางในการดำเนินงานในระยะยาวที่มีความครอบคลุมและมีการประกาศนโยบาย เพื่อสร้างแนวทางการบริหารที่ยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ซึ่งการประกาศนโยบาย

ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายทราบนั้น จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ ค่านิยม แนวทางต่าง ๆ ที่เป็นเป้าหมายความสำเร็จที่จะให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนได้ร่วมขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต ที่ได้กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัตถ์เพชรได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของระบบการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ 2) ครูทุกคนและผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักใน ความสำคัญของระบบการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัตถ์เพชรและมีทัศนคติที่ดีต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทุกองค์ประกอบ 3) คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะต้องมีการประสานงานกัน อย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด 4) ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญใน การดำเนินงานโดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้ง การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน และ 5) การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่ครู ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเอื้อ ประโยชน์ต่อการส่งเสริมสุขภาพ เป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน โรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โรงเรียนต้องมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการความยั่งยืน เพื่อกำกับดูแลกลยุทธ์และแผนงาน จะเห็นได้ว่าการมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบด้าน ความยั่งยืนนี้จะช่วยกำกับ ดูแล การดำเนินงานให้มีการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัตถ์เพชรนี้ เดินไปตามแนวทาง ที่วางไว้ไม่หลงทิศทาง ดำเนินการไปตามกรอบเวลา ติดตามความก้าวหน้าได้อย่างมี ประสิทธิภาพได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับนาวาซ และ โคช (Nawaz and Koç) ที่ได้พัฒนารอบโครงสร้างสำหรับการ จัดการความยั่งยืน ตรงกับองค์ประกอบที่ 2 ด้านวิสัยทัศน์ ขอบข่าย และหลักการ และสอดคล้องกับงานวิจัย ของบุษบา บุญเกษม ได้ทำการศึกษา รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัตถ์เพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การสร้างรูปแบบเชิงสมมติฐาน เบื้องต้นความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของ ภาคเอกชนที่ให้บริการฟรี มีปัจจัยต่อการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของภาคเอกชนที่ให้บริการ ฟรี ตรงกับด้านที่ 1 ด้านองค์ประกอบภายในโรงเรียน ตัวแปรย่อยที่ 2 หลักการบริหารงาน และ ตัวแปรย่อยที่ 4 การมีส่วนร่วมของบุคลากร ด้านที่ 2 ด้านองค์ประกอบภายนอกโรงเรียน ตัวแปรย่อยที่ 1 ความสัมพันธ์กับชุมชน 2 การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ และตัวแปรย่อยที่ 3 การทำงานร่วมกับองค์กรอื่น ด้านที่ 3 ด้าน องค์ประกอบของความเป็นผู้นำ ตัวแปรย่อยที่ 2 การเป็นผู้นำที่ทีมงาน และ 3 การสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากร และสอดคล้องกับด้านที่ 4 ด้านองค์ประกอบการบริหารงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของภาคเอกชนที่ ให้บริการฟรี ตัวแปรย่อยที่ 1 เป้าหมายของโรงเรียน 2 การบริหารจัดการในโรงเรียน 3 โครงสร้างการบริหาร โรงเรียนและบุคลากร 4 การจัดสรรงบประมาณในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ และตัวแปรย่อยที่ 10 การส่งเสริม สุขภาพบุคลากรในโรงเรียน

ด้านที่ 2 ด้านการประเมินความเสี่ยง การบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัตถ์เพชร ด้านการประเมินความเสี่ยง ถือเป็นกระบวนการสำคัญเพื่อตรวจสอบและประเมินความเสี่ยงการดำเนินงานของ โรงเรียนว่ามีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัตถ์เพชรที่สอดคล้องกับนโยบายของ หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เป็นเพราะมีการกำหนดวัตถุประสงค์โครงการไม่สอดคล้องกับ นโยบายของหน่วยงานก็จะทำให้การดำเนินงานไม่สอดคล้องและไม่สนองต่อนโยบายที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก นอกจากนี้ควรต้องมีการตรวจสอบด้วยว่าโรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการบริหารโครงการโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพพระดัตถ์เพชรที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ด้วยหรือไม่ หากกำหนดวัตถุประสงค์แล้วแต่ไม่

สอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งผลให้การดำเนินโครงการขาดความยั่งยืน นอกเหนือจากประเด็นหลักข้างต้นแล้วต้องตรวจสอบประเด็นอื่น ๆ ด้วย อาทิ โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในแต่ละกลยุทธ์ และมีแนวทางการดำเนินการที่หลากหลาย โรงเรียนมีการกำหนดกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง ติดตามและตรวจสอบความเสี่ยงของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์แน่ว่าจะบรรลุผลสำเร็จ ด้านการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและวัดผลได้ โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่เน้นถึงความสำคัญของการตอบสนองต่อความต้องการของคนในปัจจุบันโดยไม่กระทบต่อความสามารถของคนในอนาคต ซึ่งในประเด็นเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง นโยบายที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ของนักเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะบรรลุความสำเร็จ และวัตถุประสงค์ที่เน้นเรื่องการตอบสนองต่อความต้องการของคนในปัจจุบันที่ไม่กระทบกับคนในอนาคต สิ่งเหล่านี้จะเป็นการป้องกันช่วยลดความเสี่ยงและลดข้อผิดพลาดในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหากมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม ส่วนด้านกระบวนการจัดการความเสี่ยงเกี่ยวกับสุขภาพ โรงเรียนควรต้องมีการประเมินความเสี่ยงและมีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะการประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพของนักเรียน เช่น ภาวะอ้วน โรคฟันผุสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด การประเมินความเสี่ยง ด้านการบริหารจัดการเช่น การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ครูเกษียณอายุราชการ งบประมาณการประเมินความเสี่ยงด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เช่น นโยบายด้านสุขภาพ นโยบายด้านการศึกษา กฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่จะช่วยลดความเสี่ยงหรือสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ไม่ให้เกิดขึ้นได้ การบริหารจัดการความเสี่ยงในโรงเรียนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยมีการประเมินและพัฒนากลยุทธ์เพื่อจัดการความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน การจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพให้กับนักเรียนและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผ่านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในโครงการต่าง ๆ ซึ่งช่วยสนับสนุนและผลักดันให้เกิดการริเริ่มความยั่งยืนในระยะยาว สอดคล้องกับนาวาซ และ โคซ (Nawaz and Koç) ที่ได้พัฒนากรอบโครงสร้างสำหรับการจัดการความยั่งยืน ตรงกับองค์ประกอบที่ 3 ด้านหลักเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงและวัตถุประสงค์

ด้านที่ 3 ด้านการวางแผนการดำเนินงาน การบริหารความยั่งยืนโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรด้านการวางแผนการดำเนินงาน นับว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและเป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินงานทุกอย่างจะต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน โดยเริ่มจากโรงเรียนมีการประชุมเพื่อกำหนดแผนงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและมีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในด้านต่าง ๆ เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนากิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ด้านสุขภาพ โรงเรียนและคณะกรรมการจากทุกภาคส่วนมาร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจที่สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติและสากลที่มุ่งเน้นการพัฒนาสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เป็นเพราะในปัจจุบันการมีส่วนร่วมมีความสำคัญเป็นอย่างมากโดยเฉพาะด้านองค์ความรู้รอบแนวคิด ประสบการณ์ มุมมอง วิถีคิด วิถีการแก้ปัญหาของแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงาน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจงานต่าง ๆ ให้มีความชัดเจนได้เป็นอย่างดี เพื่อให้โรงเรียนได้นำไปสู่การจัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพบรรจุลงในแผนปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา ซึ่งการวางแผนดำเนินการเช่นนี้จะช่วยให้เห็นภาพของความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการได้เป็นอย่างดีเมื่อนำไปปฏิบัติ และถ้าโรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของโครงการที่ชัดเจน มีการวางแผนการจัดการทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ที่รับผิดชอบโครงการและคณะทำงานสามารถบริหารโครงการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนอีกอย่างที่มีความสำคัญมากก็คือ โรงเรียนมีการวางแผนจัดทำ

หลักสูตรการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียนที่หลากหลาย และโรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ช่วยให้ผู้คนมีทักษะ ความรู้ และค่านิยม ที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญ เช่น ความยากจนความเหลื่อมล้ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม การศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงควรเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับและหน่วยงานต่าง ๆ ควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรม และนโยบายที่สนับสนุนการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะในการดำเนินการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรให้มีความยั่งยืนได้นั้นต้องมีกระบวนการที่จะดำเนินการผ่านการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโรงเรียนต้องมีการจัดทำหลักสูตรรองรับและประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้และสร้างความเข้าใจ เพื่อให้บุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน จากนั้นโรงเรียนต้องมีการวางแผน กำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนการดำเนินงานที่ต้องดำเนินการ คือ โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับ ติดตาม โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และจัดให้มีการจัดประชุม เพื่อกำหนดแผนงานและติดตามผลการดำเนินงาน และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา เพราะถ้าหากไม่มีคณะกรรมการมาช่วยกำกับ ติดตามโครงการจะไม่ทราบถึงความก้าวหน้าในการดำเนินงานดังกล่าว และการประชุมก็จะช่วยให้ทราบผลความก้าวหน้าของโครงการและทราบถึงข้อบกพร่อง ปัญหา อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งโรงเรียนสามารถนำข้อบกพร่องไปใช้วางแผนพัฒนาโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรให้ดียิ่งขึ้นในปีต่อไปได้ ซึ่งเป็นผลดีกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรให้มีประสิทธิภาพนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของอัลดา กุลาสา และ ธัชชัย จิตรนันท์ ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีระดับการปฏิบัติงานในแต่ละมาตรฐานโดยรวมอยู่ใน ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 3 มาตรฐาน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ด้านการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำและด้านผลสำเร็จของงานตามนโยบาย แนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 19 ตัวชี้วัด 68 แนวทาง สรุปได้ดังนี้ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ กิจกรรมที่แก้ปัญหาหรือส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดีและการบริการอนามัยพื้นฐานเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียน รวมถึงมีการจัดระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลมาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสอดคล้องกับนาวัซ และ โคช (Nawaz and Koç) ที่ได้พัฒนากลอบโครงสร้างสำหรับการจัดการความยั่งยืน ตรงกับองค์ประกอบที่ 5 ด้านการเตรียมการและการจัดระเบียบ

ด้านที่ 4 การจัดการองค์กร การบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ด้านการจัดการองค์กร สิ่งสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการก็คือ โรงเรียนต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพด้านความยั่งยืนโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ทั้งนี้เป็นเพราะในการที่จะขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพด้านความยั่งยืนในโครงการดังกล่าวแบบจริงจังเป็นรูปธรรมจะได้นำไปใช้เป็นคู่มือหรือแนวทางในการขับเคลื่อนต่อไป นอกจากนี้ โรงเรียนต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ดูแล กำกับ ติดตาม โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ระดับเพชรด้วยเพราะในการขับเคลื่อนโครงการให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น ควรมีกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการขึ้นมารับผิดชอบการดำเนินงานโดยตรง ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามขั้นตอน โดยคณะกรรมการทำหน้าที่ดูแล กำกับ ติดตามโครงการ พร้อมทั้งมีการกำหนด

บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคลากรทุกระดับในการบริหารโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรที่ยั่งยืนด้วยก็จะทำให้โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรนี้ขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งนอกจากนี้ โรงเรียนต้องมีการแต่งตั้งและมอบหมายครูที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน และจัดให้มีการจัดประชุมคณะกรรมการ เพื่อวางแผนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรในอนาคต เพราะ การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรให้มีความยั่งยืนตลอดไปนั้น ต้องมีการวางแผนในระยะยาว มองให้เห็นถึงภาพในอนาคต ทั้งนี้โรงเรียนควรมีการจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับความยั่งยืนโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรเพื่อให้บุคลากรทุกระดับใช้ในการดำเนินงาน พร้อมกับมีการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐาน ตัวชี้วัดด้านความยั่งยืนโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรที่ชัดเจน เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางให้กับคณะทำงานในปัจจุบันหรือคณะทำงานชุดใหม่ที่เข้ามาดำเนินงานสามารถสานต่อการทำงานได้โดยไม่ขาดความต่อเนื่อง ที่สำคัญโรงเรียนมีการสนับสนุนให้ทุกฝ่ายปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ชัดเจนในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือและประสานให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรที่จะช่วยมาเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินการ โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมการพัฒนาความยั่งยืนโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรในองค์กร ทั้งนี้ เป็นเพราะทุกคนในโรงเรียนต้องร่วมมือกันทุกรูปแบบที่จะทำให้โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืน ด้านทรัพยากรก็มีความสำคัญมากเช่นกัน โรงเรียนต้องมีการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการด้านความยั่งยืนโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เพราะในการที่จะบริหารความยั่งยืนของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรนั้นจะต้องมีการสนับสนุนด้านทรัพยากรมาใช้ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง จึงต้องมีการจัดสรรให้อย่างรอบคอบและคุ้มค่ามากที่สุด โดยเฉพาะคณะกรรมการควรมีการติดตาม ประเมินผล โดยมีระบบการติดตาม ประเมินผลที่ชัดเจน วัดผลความสำเร็จของโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อติดตามดูความก้าวหน้าของโครงการ และใช้เป็นข้อมูลให้กับโรงเรียนได้นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงแผนงานและวิธีการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการดำเนินโครงการต่อไป สอดคล้องกับสอดคล้องกับนาวาซ และ โคซ (Nawaz and Koç) ที่ได้พัฒนากรอบโครงสร้างสำหรับการจัดการความยั่งยืน ตรงกับองค์ประกอบที่ 1 ด้านองค์กร/ผู้มีอำนาจตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัลดา กุลาสา และอิชชัย จิตรนันท์ ได้ทำการศึกษการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีระดับการปฏิบัติงานในแต่ละมาตรฐาน โดยรวมอยู่ใน ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 3 มาตรฐาน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำและด้านผลสำเร็จของงานตามนโยบาย แนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 19 ตัวชี้วัด 68 แนวทาง สรุปได้ดังนี้ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ กิจกรรมที่แก้ปัญหาหรือส่งเสริมการมีสุขภาวะที่ดี และการบริการอนามัยพื้นฐานเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียน รวมถึงมีการจัดระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลมาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านที่ 5 ด้านการดำเนินการตามแผน การบริหารความยั่งยืนโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรด้านการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีการนำเสนอวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนให้กับทีมงานและผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย เพื่อให้มีความเข้าใจและทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพจะเห็นได้ว่าการนำเสนอวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร

ให้กับทีมงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบนั้นจะช่วยให้ทีมงานได้ทราบแนวคิด แนวทางการในดำเนินงานร่วมกับผู้นำองค์กรที่จะต้องทำงานร่วมกันเมื่อทีมงานทุกคนเข้าใจและ มีความชัดเจนเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ขององค์กรก็จะรู้สึกมั่นคงและเต็มใจที่จะทำสิ่งที่เห็นว่าเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินงาน ผู้บริหารในอนาคตจะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้มีประสบการณ์ เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีลักษณะธรรมชาติของการเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ และเป็นคนที่มีลักษณะเป็นของตัวเอง มีจินตนาการทางความคิด มีความกล้าหาญเมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งและร่วมมือในโครงการศึกษาต่าง ๆ เขาจำเป็นต้องยอมรับ มีการริเริ่ม กล้าที่จะทำการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อการบรรลุแนวทางใหม่ของการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเองก็ต้องมีการสื่อสารกับทีมงานให้เกิดความเข้าใจในโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร มีเกณฑ์ มีมาตรฐานตัวชี้วัดอะไรบ้าง ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบอะไรบ้าง โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนต้องมีการส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นความรับผิดชอบ เปิดกว้าง ในการรับข้อเสนอแนะ และสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จในโครงการและการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีสนับสนุนการทำงานเป็นทีมก็จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการทำงานร่วมกันและการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียน คือ มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพดี ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เพราะถือได้ว่าการที่นักเรียนมีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจนั้นเป็นวัตถุประสงค์หลักที่ต้องการ ให้เกิดขึ้นในโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร รวมทั้งการดำเนินการของโรงเรียนต้องมีการบริหารจัดการด้านสุขภาพของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน และมีการส่งเสริมสุขภาพที่ดีของนักเรียนควบคู่กับพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพโดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและที่ขาดไม่ได้เลย คือ โรงเรียนมีการส่งเสริมให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เพราะ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายช่วยให้เกิดความหลากหลายทางความคิด นับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จได้ง่ายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในการดำเนินงาน หากผู้บริหารมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม มาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโครงการด้วยแล้วก็จะทำให้การดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของลีสัน (Leeson) ได้ทำการศึกษา การดำเนินการของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์นี้เพื่อประเมินผลกระทบที่แนวทางของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (HPS) มีในโรงเรียนในนิวซีแลนด์ที่มีต่อผลลัพธ์ที่เป็นเป้าหมายของนักเรียน ได้แก่ การเข้าเรียน การเรียนที่ไม่ต่อเนื่อง การพักงาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอื่น ๆ เพื่อจำลองผลกระทบของแนวทางโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (HPS) ต่อตัวแปรผลลัพธ์ มีการใช้ตัวชี้วัดต่อไปนี้ ประสิทธิภาพของผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ประสิทธิภาพโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ HPS ด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ระดับของการมีส่วนร่วมของโรงเรียนในบริการ การมีส่วนร่วมในโรงเรียนและความสัมพันธ์กับสำนักงานทางการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผลลัพธ์หรือผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับผลกระทบในทางบวกจากการมีส่วนร่วมของโรงเรียนในบริการ HPS โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากแบบจำลองโครงสร้างแสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของผลประโยชน์ที่โรงเรียนได้รับในผลลัพธ์สามารถคาดการณ์ได้โดยการนำแนวทาง HPS ไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จไปใช้ และสอดคล้องกับกับนาวาซ และ โคช (Nawaz and Koç) ที่ได้พัฒนารอบโครงสร้างสำหรับการจัดการความยั่งยืน ตรงกับองค์ประกอบที่ 6 ด้านการดำเนินการ ตรวจสอบ และวิเคราะห์

ด้านที่ 6 การทบทวน ปรับปรุง และพัฒนา การบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ด้านการทบทวน ปรับปรุงและพัฒนา หลังจากที่โรงเรียนได้ดำเนินการตามแผนที่วางไว้แล้ว โรงเรียนต้องมีการทบทวนระบบ การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เพื่อหาข้อบกพร่องเพื่อนำไป

ปรับปรุง พัฒนาให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐาน และนำเครื่องมือสำหรับการใช้ตรวจสอบคุณภาพของประสิทธิภาพกระบวนการดำเนินการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร มาทบทวน ตรวจสอบเพื่อหาข้อบกพร่องเพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนาให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการที่ทางโรงเรียนจะทราบว่าการประเมินที่ใช้อยู่ในขณะนี้เพียงพอ มีข้อบกพร่องหรือไม่นั้นควรนำมาทบทวนวิเคราะห์ ตรวจสอบในแต่ละขั้นตอนและที่สำคัญต้องนำเครื่องมือที่จะใช้ในการประเมินมาทบทวน ตรวจสอบเพื่อหาข้อบกพร่องที่จะนำไปปรับปรุง พัฒนาให้เป็นเครื่องมือที่มีมาตรฐานพร้อมใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป นอกจากนี้ สิ่งที่โรงเรียนควรต้องดำเนินการทบทวน ปรับปรุงและพัฒนาด้วยก็คือแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อหาข้อบกพร่องที่จะนำไปปรับปรุง แก้ไข หากพบจุดเด่นให้นำไปพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและนำไปปรับเปลี่ยนแผนให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งทบทวน ตรวจสอบความสอดคล้องและครอบคลุม ด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรว่าครบถ้วนหรือไม่เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และไม่ลืมที่จะทบทวน ตรวจสอบเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการงานโครงการว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไขในปีต่อไป นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าชุมชนจะมีส่วนร่วมตั้งแต่การค้นหาคำถามค้นหาสาเหตุของปัญหา มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหาร่วมดำเนินกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาติดตามและประเมินผล ซึ่งเมื่อผ่านกระบวนการทุกขั้นตอนแล้วชุมชนก็จะเป็นเจ้าของในการร่วมพัฒนาโรงเรียนโดยปริยาย และยังมีกระบวนการที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องดำเนินการเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วก็คือ ตรวจสอบและประเมินผลโครงการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรักษาคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการ รวมทั้งวิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินโครงการ เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และอาจมีการตรวจสอบผลลัพธ์เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้จากผลการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นประจำและต่อเนื่อง ว่าบรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ หากมีส่วนหนึ่งส่วนใดที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้ โรงเรียนสามารถประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ให้เข้ามาช่วยคิดหาวิธีการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการส่งเสริมสุขภาพนักเรียนได้ นอกจากนี้โดยรวมแล้วการทบทวนและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องไม่เพียงแต่เป็นการตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่ยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาของทั้งนักเรียนและโรงเรียนด้วยและท้ายสุดสิ่งที่โรงเรียนต้องนำข้อมูลที่ได้มานั้นไม่ว่าจะเป็นจุดอ่อนหรือข้อบกพร่อง จุดเด่นของโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ไปปรับปรุง พัฒนาโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรให้ดียิ่งขึ้น มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริงสอดคล้องกับนาวาซ และ โคซ (Nawaz and Koç) ที่ได้พัฒนารอบโครงสร้างสำหรับการจัดการความยั่งยืน ตรงกับองค์ประกอบที่ได้แก่ 7 ด้านการทบทวนและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 7 การส่งเสริมเพื่อสร้างความยั่งยืน การบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ด้านการส่งเสริมเพื่อสร้างความยั่งยืน ถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรมีความยั่งยืนก็คือ โรงเรียนต้องมีการจัดทำโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรและบรรจุลงในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อดำเนินการให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการด้านการศึกษาของโรงเรียนโดยปกติแล้วจะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีในทุกโรงเรียนจะต้องนำไปขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม โดยมีโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนและคณะกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนจึงต้องมีการบรรจุโครงการดังกล่าว ลงในแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อให้ได้รับการอนุมัติงบประมาณและขับเคลื่อนโครงการตามที่ได้วางแผนไว้ในโครงการ ส่วนในประเด็นที่ โรงเรียนต้องมีการวางแผน กลยุทธ์ระยะยาวที่มุ่งมั่นเพื่อพัฒนา คงสภาพและรักษามาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรที่ยั่งยืนนั้นนับว่ามีความสำคัญเช่นกันเพราะการคงสภาพและรักษามาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรให้มีความยั่งยืนนั้นค่อนข้างยากหากไม่มีการวางแผนกลยุทธ์หรือกำหนดแนวทางการพัฒนาในระยะยาวให้ชัดเจนก็

อาจจะส่งผลให้การส่งเสริม เพื่อสร้างความยั่งยืนไม่สำเร็จก็เป็นได้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สำคัญคือผู้บริหารโรงเรียนต้องมีทักษะการเข้าใจแบบองค์รวมและการคิดเชิงระบบ เพื่อเป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการระบบที่ซับซ้อนและหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำคนสำคัญที่จะนำให้องค์กรเดินไปถูกทางหรือไม่ขึ้นโดยเฉพาะด้านทักษะ ความเข้าใจแบบองค์รวมและการคิดเชิงระบบเพราะถ้าผู้บริหารไม่มีทักษะ หรือไม่สามารคิดได้อย่างเป็นระบบแล้วการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ที่จะขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรให้ประสบความสำเร็จคงเป็นเรื่องยากแน่นอน นอกจากนี้ยังส่งผลให้ทีมงานขาดความเชื่อมั่นในการดำเนินงานไปด้วยเช่นกัน ส่วนด้านการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรให้มีประสิทธิภาพและสร้างความยั่งยืนให้ได้นั้น โรงเรียนต้องคิดหาวิธีการ เทคนิค รูปแบบต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการให้โครงการประสบความสำเร็จให้ได้ นอกจากนี้ โรงเรียนต้องแต่งตั้งคณะกรรมการมาเป็นทีมรับผิดชอบแต่ละมาตรฐานและตัวชี้วัดของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรให้ชัดเจนเพื่อที่จะได้ดำเนินการได้ต่อเนื่องและมีความยั่งยืน หากการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการบุคลากรในหน่วยงานไม่สามารถดำเนินการได้โรงเรียนควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้เข้ามาส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ทั้งนี้โรงเรียนสามารถสนับสนุนให้มีการจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีทักษะและความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ การอนุรักษ์พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่จะนำองค์ความรู้ไปสร้างความยั่งยืนให้คงอยู่ตลอดไป ประกอบกับโรงเรียนต้องมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรที่ยั่งยืนในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องด้วย และก่อนที่จะจัดกิจกรรมลงสู่นักเรียนโรงเรียนต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรก่อน โดยโรงเรียนมีการส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำแผนการสอนที่เน้นการดูแลสุขภาพ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ส่งเสริมการสร้างพฤติกรรมที่ดีต่อสุขภาพ การจัดกิจกรรมเสริมทักษะชีวิตและคุณธรรม การมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อสังคมที่ยั่งยืนด้วยเพื่อที่จะใช้เป็นเครื่องมือของครูในการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เมื่อบุคลากรในโรงเรียนทุกคนมีความพร้อมแล้ว โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝัง สร้างจิตสำนึกให้นักเรียนมีความตระหนักรู้ เห็นคุณค่า การดูแลด้านสุขภาพของตนเอง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องได้เลย นอกจากนี้โรงเรียนควรมีการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครองและมีการจัดการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของนักเรียนและนำไปดำเนินการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนได้ด้วยอีกทางหนึ่ง และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรยังคงสภาพเป็นโรงเรียนส่งเสริมคุณภาพระดับเพชรได้ตลอดระยะ 3 ปี ซึ่งจะถือว่าเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรแบบยั่งยืนได้นั้นโรงเรียนต้องมีการประเมินคงสภาพทุกปีเพื่อเป็นการกระตุ้นให้บุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ขับเคลื่อนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ภายใต้สภาพแวดล้อมของประสิทธิภาพขององค์กร โดยแรงผลักดันเหล่านี้จะยังคงดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องในระยะยาว ส่งผลให้การบรรลุผลของการดำเนินการในด้านความยั่งยืนสามารถเป็นไปได้ผ่านการบูรณาการความยั่งยืนในทุกด้าน การบูรณาการนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะการปฏิบัติงานในระดับโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเชื่อมโยงและความเข้าใจร่วมกันในแนวทางการพัฒนาที่มีความยั่งยืนในระยะยาว ทั้งนี้ การดำเนินการตามแนวทางที่มีประสิทธิภาพและมีระบบจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนในด้านสุขภาพของนักเรียนและชุมชนโดยรวมสอดคล้องกับงานวิจัยของทูนา (Özlem Tuna) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการตามหลักความยั่งยืน พบว่าแนวคิดเรื่องความยั่งยืนมีเหตุผลสำคัญในการผลักดันให้เกิดการดำเนินการตามแผนและแนวทางการพัฒนาอย่างละเอียดภายใต้สภาพแวดล้อมของประสิทธิภาพขององค์กร โดยแรงผลักดันเหล่านี้ จะยังคงดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องในระยะยาว ส่งผลให้การบรรลุผลของการดำเนินการในด้านความยั่งยืนสามารถเป็นไปได้ผ่านการบูรณาการความยั่งยืนในทุกด้าน การบูรณาการนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะการปฏิบัติงานในระดับโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างตระหนักรู้และการมี

ส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ทำให้เกิดความเชื่อมโยงและความเข้าใจร่วมกันในแนวทางการพัฒนาที่มีความยั่งยืนในระยะยาวและยังสอดคล้องกับนาวาซ และ โคซ (Nawaz and Koç) ที่ได้พัฒนารอบโครงสร้างสำหรับการจัดการความยั่งยืน ตรงกับองค์ประกอบที่ 4 ด้านการริเริ่มความยั่งยืนเพื่อลดความเสี่ยงขององค์กร

สรุปข้อค้นพบ

การบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัมเพชร์ มี 7 ด้าน 81 ประเด็น คือ 1) การมีวิสัยทัศน์บริหารความยั่งยืน ประกอบด้วย 12 ประเด็น 2) การประเมินความเสี่ยง ประกอบด้วย 12 ประเด็น 3) การวางแผนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 12 ประเด็น 4) การจัดการองค์กร ประกอบด้วย 12 ประเด็น 5) การดำเนินการตามแผน ประกอบด้วย 12 ประเด็น 6) การทบทวน ปรับปรุงและพัฒนา ประกอบด้วย 9 ประเด็น และ 7) การส่งเสริมเพื่อสร้าง ความยั่งยืน ประกอบด้วย 12 ประเด็น

ภาพที่ 1 การบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัมเพชร์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการศึกษาและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัมเพชร์ให้มีความยั่งยืนเพื่อขับเคลื่อนโครงการให้มีประสิทธิภาพ
- โรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการมาตรวจสอบ ประเมินความเสี่ยงเพื่อดูความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัมเพชร์ที่สนองต่อนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน
- โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัมเพชร์
- โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมเพื่อชี้แจงให้ผู้รับผิดชอบและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่รับผิดชอบให้ชัดเจนเพื่อสร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การดำเนินงานตามแผนการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดัมเพชร์ให้มีประสิทธิภาพผู้บริหารโรงเรียนต้องสื่อสาร สร้างการรับรู้ที่ชัดเจนให้กับทีมงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายให้เข้าใจและทำงานร่วมกันเป็นทีมงานจนเป็นวัฒนธรรมการทำงานที่ดีและมีประสิทธิภาพ

6) โรงเรียนให้ความสำคัญและจัดให้มีการทบทวน ตรวจสอบกระบวนการดำเนินการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรเพื่อหาข้อบกพร่องและนำไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและเกิดความยั่งยืน

7) การบริหารโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรให้มีความยั่งยืน โรงเรียนต้องมีการส่งเสริมเพื่อสร้างความยั่งยืนโดยจัดทำโครงการและบรรจุลงในแผนปฏิบัติการประจำปีต่อเนื่องทุกปี รวมทั้งวางกลยุทธ์ในระยะยาวและผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะการเข้าใจและองค์รวมและการคิดเชิงระบบ บริหารจัดการระบบที่ซับซ้อนและหลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาและบริบทของชุมชน

2) ควรศึกษากลยุทธ์การบริหารความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

3) ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการบริหารความยั่งยืนระหว่างโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2563). *แนวทางการพัฒนาโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- บุษบา บุญกะนันท์. (2561). *รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2567, จาก <http://www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/comm/52/lawguide/law1/6.pdf>
- อัลดา กุลาสา & ธัชชัย จิตรนันท์. (2563). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2. *Journal of MCU Nakhondhat*, 7(6), 145-155.
- Brundtland, G. H. (1987). *Our Common Future: The World Commission on Environment and Development*. Oxford: Oxford University Press.
- Leeson, H. (2017). *Health promoting schools impact on targeted student outcomes: Analysis report*. London: Monocle.
- Nawaz, W., & Koç, M. (2018). Development of a systematic framework for sustainability management of organizations. *Journal of Cleaner Production*, 171, 1261.
- Tuna, Ö. (2022). Implementation of sustainability. In *Insurance and Risk Management for Disruptions in Social, Economic and Environmental Systems: Decision and Control Allocations within New Domains of Risk* (pp. 185-205).
- World Health Organization. (2017). *Health promoting schools: Experiences from the Western Pacific Region*. Manila: Western Pacific Region.